

Față de perioada antecriză, la 1 noiembrie 1992 producția înregistra 60 % și scăderea este continuă ; nivelul de viață a scăzut de 6—10 ori, prețurile au crescut cu 12 ori, pe când veniturile doar de 3,7 ori. Declinul economic are drept consecință înrăutățirea indicatorilor sociali, șomajul, sărăcia, criminalitatea. Totodată, reforma este frânată de poluarea conștiinței. Teoria ar trebui să preceadă acțiunile practice, dar dinamismul evenimentelor a depășit posibilitățile participanților de a le înțelege și conduce. Sunt neelucidate considerentele de strategie și tactică, consecutivitatea reformelor, iar baza juridică nu este elaborată. Aceasta trimite la rolul științei în reforma bazelor societății și pune problema oamenilor dotați și investiți să rezolve la nivel teoretic problemele despre care e vorba.

Reforma însă se face totalmente fără științele socio-umane și numai cu concursul unei forțe politice conducătoare. Pentru că centrul de putere reprezintă centrul de înțelepciune al intereselor naționale, în corelație intern-extern apar câteva întrebări corelate : **a.** Cum să se facă împărțirea patrimoniului național, după stagiul (vechime, vârstă) sau după aportul fiecăruia ? **b.** Avantajele sunt pentru extern, societatea fiind una care în plan intern învață ; dar vrea să învețe, sau e forțată să învețe ? **c.** Socialismul a dus la pauperizare sau capitalismul duce la pauperizare ? sub influența socialismului era o singură criză : material energetică : azi asistăm la o criză totală.

Politica însemnând corelarea dintre social și material contribuie la soluționarea conflictelor legate de repartitie și controlul asupra repartitiei, ceea ce conduce la echitate, la concordante. Dar cum opiniile majorității oamenilor nu corespund totdeauna rezultă supunerea unei ramuri a vieții sociale de către alta.

Pentru stat, în economia de piață, echitatea socială dobândește calitatea de valoare, sau așa cum este justiția pentru sistemele de gândire.

Orice teorie trebuie aruncată dacă e injustă, instituțiile sunt înlăturate dacă nu sunt echitabile.

În contradicție cu teza occidentală a lui Heig : „echitatea e incompatibilă cu societatea oamenilor liberi” pe care o considera extremistă, domnul Zavtur constată că echitatea concordă cu libertatea ; oamenii sunt egali în măsura în care sunt liberi ; libertatea însemnând ceea ce îți dă posibilitatea să te compari cu alții. În totalitarism libertatea se înlocuiește cu samavolnicia, iar echitatea cu nulitatea.

Democrație este realizarea coordonării părerilor oamenilor și concordanța ramurilor sociale. Democrația ca procedeu de funcționare e diferită în structuri diferite. Este prea naivă credința că modelul occidental poate fi copiat în întregime pe ruinele totalitarismului, așa-zisul socialism dezvoltat. Condițiile socio-culturale sunt radical diferite : de exemplu, chiar în privința echității s-au născut întrebările : 1. De ce este redusă la apărarea păturilor defavorizate ; Viața realizează echitatea prin egalitatea posibilităților față de legislație, însă aceasta trebuie să fie în concordanță cu logica internă a omului, nedeformată de aparatul birocratic ; 2. Cum se realizează echitatea în familie, dacă nu prin efectivitatea normelor ; 3. Echitatea între etnii se reduce la schimbări de forme ?

Este clar că sunt ramuri ale vieții sociale autonome față de economie, mai ales că în conștiința de masă devine tot mai vizibilă inechitatea în condițiile distrugerii anumitor stereotipii. Întrebarea ultimă pentru guvernanți este : până unde se merge dacă dorim echilibru ? Dacă fără piață, democrație nu e, apoi democrație e și fără piață. Trebuie ținut cont de structuri și ramuri sociale care nu se încadrează în relații de piață.

Democrația se opune monopolului ; unde libertatea pieței e scop în sine, libertatea oamenilor se reduce. Echitatea fiind virtutea totală, în consecință, va sta alături de nonviolență, dezvoltarea multilaterală a subiectului muncii și libertatea gândului ca izvor de bogăție și libertate socială.

Mariana Ciuperescu

CURSURILE FACULTĂȚII DE PSIHLOGIE-SOCIOLOGIE A UNIVERSITĂȚII „HYPERION”, BUCUREȘTI

Facultatea de Psihologie-Sociologie a Universității „Hyperion” se află în al treilea an de existență. Raportată la specificitatea naturii procesului instructiv-educativ, această durată este, fără îndoială, deosebit de scurtă. Cu toate acestea, nu greșim afirmând că facultatea și-a conturat deja un loc inconfundabil nu numai în structura generală a Universității „Hyperion”, ci chiar în ansamblul învățământului superior psihologic și sociologic din țară. Iar această personalitate îi este asigurată, cum ușor se poate înțelege, de cel puțin trei factori, proprii sistemului instructiv-

formativ, care se suprapun și se completează reciproc : *Planul de învățământ*, alcătuit în consonanță organică cu stadiul actual al cunoașterii științifice, cu experiența din alte țări și cu cerințele practice ale unui asemenea domeniu : *programele disciplinelor*, care condensează un asemenea profil și, nu în ultimul rând, *corpul profesoral*, format din cadre universitare și angajat să materializeze programele, implicit, planul de învățământ însuși.

Expresia concentrată și instrumentală a acestor factori o reprezintă, firește, manualele. Deși nu are o vechime deosebită, facultatea a elaborat deja un număr considerabil de cursuri, unele în două părți, toate fiind apărute la editura „Hyperion XXI”, apendicele tipografice ai universității, instrument deosebit de util pentru buna funcționare a tuturilor facultăților acesteia. Desigur, nu-mi propun o analiză propriu-zisă a acestor cursuri — pentru aceasta ar fi nevoie de specialiști ! —, ci, pur și simplu, doresc să fac o semnalare a lor. Iată-le :

1. Mielu Zlate, *Fundamentele psihologiei* (I, II) ;
2. Ion Moraru, *Psihologia muncii (creativitatea)* ;
3. Emil Verza, *Psihologia nărstelor* ;
4. A. M. Pandrea, *Tehnici ale muncii intelectuale* ;
5. Florin Druță, *Cultură și psihanaliză* ;
6. Aculin Cazacu, *Teorie și metodă în sociologia contemporană* ;
7. Aculin Cazacu, *Sociologia educației* ;
8. Sorin Rădulescu, *Anomie, devianță și patologie socială* ;
9. Dan Banciu, *Control social și sancțiuni sociale* ;
10. Dumitru Lepădatu, *Politologie* (I, II) ;
11. Georgeta Florea, *Filosofie. Ontologia umanului* (I, II) ;
12. Ioan Boncolă, *Economie contemporană (Economia de piață : Geneză și mecanism)* ;
13. Titu Georgescu, *România în istoria Europei secolului XX (1945—1990)*.

Pentru viitorul apropiat, sunt anunțate apariții noi, după cum și unele reeditări, îmbunătățite.

Desigur, fiecare curs poartă marca personalității autorului, vizibilă în stil, în structurarea didactică a materialului sau în volumul de informație. Dincolo, însă, de această latură, pot fi remarcate și unele trăsături generale, comune. În acest sens, aș aminti în primul rând, pe cea referitoare la conținutul ideatic : avem de-a face cu texte foarte dense, înlocuite pe baza unor lucrări de referință din domeniile respective, a unor izvoare bibliografice recente, prezentate într-o înlanțuire logică și convingătoare, ceea ce le conferă o notă particulară de prospețime intelectuală. Autorii citați aparțin în mod precumpănitor ariei franceze și anglosaxone, alături de aceștia aflându-se constant și cei români. Invocarea lor nu este, bineînțeles, concepută ca fapt în sine, ci subordonată unei cerințe didactice evidente, aceea de a se preciza orizontul cognitiv actual în devenirea problematicii respective, precum și tendințele marcante ale acestui proces. De regulă, după prezentarea unor asemenea opinii, autorul cursului își expune și propriul său punct de vedere, distanțându-se critic de cele enumerate.

Neîndoiește, facultatea beneficiază de cursuri cu un conținut informațional bogat și actual, care au o circulație largă și care servesc și altor categorii de studenți, de la alte facultăți, de stat sau independente.

În acest context, aș mai preciza și faptul că, toate cursurile menționate — fără nici o excepție, de la cele de profil psihologic sau sociologic, până la cele de istorie sau economie — oferă nu numai o imagine clară a stadiului actual al cunoașterii în domeniul respectiv, ci și ceea ce am putea numi, imaginea „neliniștii” cognitive în sine : autorii „practică” un spirit științific autentic, evitând, în egală măsură, atât atitudinea apodictică de tip dogmatic, cât și pe aceea desăvârșit relativistă. Faptul este important, dacă nu uităm, cum prea bine se știe, că instrucția nu este numai un proces de difuzare a ideilor, ci -- și poate în primul rând ! -- și un proces de modelare a spiritului, de problematizare, de prospectare a unor noi direcții de gândire activă.

Fără îndoială, analizate mai riguros, manualele pe care le posedă și le difuzează astăzi Facultatea de Psihologie-Sociologie a Universității Hyperion, cu existența sa de numai trei ani, își pot dezvălui și multiple neajunsuri, științifice sau didactice. Dar, ceea ce se cuvine să subliniem, înainte de toate, este faptul că aceste lucrări există și că, în esență, sunt bune, și acoperă o arie problematică în care s-a scris puțin după 1989.

Ele satisfac în mare măsură cerințele procesului instructiv și ale publicului larg. Cu certitudine, aceste lucrări constituie o reală bază de pornire pentru un nou stadiu, superior, în evoluția facultății, în dezvoltarea creației științifice în domeniile științelor socioumane.

Conf. univ. dr. Dionisie Petcu,
Universitatea din București